

Mezikrajský seminář epidemiologů, Doksy 23.–25. 4. 2019

Inter-regional seminar of epidemiologists, Doksy, 23–25 April 2019

Účastníci semináře ze SZÚ

Krajská hygienická stanice Libereckého kraje ve spolupráci se Státním zdravotním ústavem Praha pořádala v Doksech ve dnech 23. 4.–25. 4. 2019 Mezikrajský seminář epidemiologů. V organizování semináře se tradičně střídá jeden z 5 krajů (Hl. město Praha, Královéhradecký, Liberecký, Pardubický a Ústecký). Seminář se konal pod záštitou náměstka hejtmána Libereckého kraje MUDr. Přemysla Sobotky. Účastníky semináře za organizátory přivítala **MUDr. Jana Pratteringerová**, **MUDr. Vladimír Valenta, Ph.D.**, oba z KHS Libereckého kraje, **MUDr. Vladimír Příkazský, CSc.** za SZÚ a **MUDr. Pavla Křížová, CSc.** za SEM ČLS JEP.

Motto semináře bylo od Paulo Coelho: „*Pokud si myslíte, že dobrodružství je nebezpečné, zkuste rutinu. Ta je smrtelná.*“

Seminář měl charakter postgraduálního vzdělávání a byl garantován ČLS JEP ve spolupráci s ČLK (ohodnocen kredity) jako akce kontinuálního vzdělávání – účastníci obdrželi potvrzení o účasti. Vzdělávací akce byla pořádána dle Stavovského předpisu č. 16 ČLK. Na seminář se zaregistrovalo 95 účastníků. V rámci semináře bylo prezentováno celkem 32 ústních sdělení a 2 poster.

1. DEN (odpolední blok): 11 ústních prezentací

První blok semináře byl věnován převážně alimentárním nákazám, ačkoliv hned v úvodu bloku bylo **MUDr. Vladimírem Příkazským, CSc.** ze SZÚ prezentováno obecné téma – formální analýza odevzdaných abstraktů.

Následovala přednáška **MUDr. Michaely Špačkové** z Oddělení epidemiologie infekčních nemocí SZÚ o výskytu kamylobakterií v České republice v letech 1997–2017, která byla následně bohatě diskutována; mj. bylo navrženo, aby byla v budoucnu doplněna také analýza vehikula přenosu z dostupných hlášených dat.

Zajímavou analýzu dat získaných v rámci surveillance enterohemoragických *E. coli* v České republice v letech 2013–2017 prezentovala **MUDr. Klára Labská** ze SZÚ v rámci EUPHEM (Evropský program pro mikrobiologii ve veřejném zdravotnictví, ECDC, Stockholm).

Následovala prezentace **MUDr. Marie Strádalové** z Hygienické stanice hl. m. Prahy o epidemii „Bubeníček“ vyvolané *Salmonella Coeln*, která proběhla na podzim 2018 v mateřské škole v Praze 6. Ačkoliv byl v předchozím roce

zjištěn celostátně zvýšený výskyt tohoto sérovaru salmonel, celogenomové sekvenování ukázalo, že tato epidemie je zcela samostatný, s ostatními případy nesouvisející cluster.

Dvě přednášky byly věnovány epidemii stafylokokových enterotoxikóz po požití kontaminovaného kebabu v Hradci Králové; přednáška **MUDr. Evy Beranové** se věnovala této problematice z epidemiologického hlediska z pohledu Krajské hygienické stanice a přednáška **MUDr. Lenky Hobzové** zase z pohledu nemocničního epidemiologa. Šetřením bylo zjištěno vehikulum nákazy a majiteli kiosku byla uložena pokuta.

Před přestávkou jsme ještě vyslechli přednášku **MUDr. Moniky Hausenblasové** o epidemii norovirových gastroenteropatií na horských chatách v Libereckém kraji.

Ve druhé části úterního odpoledne jsme byli nejprve seznámeni s případem onemocnění virovou hepatitidou typu A u pacientky staršího věku. Kazuistiku představila **MUDr. Jitka Jenišťová** z KHS Královéhradeckého kraje.

Jak byl šetřen výskyt *norovirových* gastroenteritid v restauraci Localis v Hradci Králové nám prezentovala **MUDr. Kateřina Kučerová** a výsledky šetření epidemie salmonelózy, která proběhla u účastníků rodinné oslavy sdělila **MUDr. Hana Tkadlecová** z Centra očkování a cestovní medicíny, Avenier a. s.

Odborná část prvního dne semináře byla zakončena delší prezentací **MUDr. Jany Pratteringerové** z KHS Libereckého kraje o tom, jak správně má být provedeno deset kroků v rámci šetření epidemií, a tyto jednotlivé kroky byly animovány konkrétními příklady.

Postery:

Šárka Makarová z KHS Jihomoravského kraje: Štěníce, vliv na zdraví člověka a opatření.

Ing. Pavel Kostka z EGO Zlín, spol. s r.o.: Implementace STČ16A/IZS „Mimořádná událost s podezřením na výskyt vysoce nakažlivé nemoci ve zdravotnickém zařízení nebo v ostatních prostorech“ z pohledu organizace ochrany veřejného zdraví na krajské úrovni.

První den byl zakončen hudbou a tancem pod odborným vedením profesionální tanečnice. V pozdějších večerních hodinách **MUDr. Vladimír Příkazský, CSc.** ze SZÚ prezentoval své zkušenosti a dojmy z opakovaných pobytů v Africe a rovněž při šetření epidemie Eboly v Guineji v roce 2015.

2. DEN: 15 ústních prezentací

Druhý den pokračovalo téma alimentárních nákaz a navazovaly nemoci přenášené hmyzem a roztoči.

V úvodním příspěvku prezentoval **Mgr. Ondřej Daniel** z NRL pro salmonely SZÚ dvě přeshraniční epidemie, kde byla souvislost mezi případy zjišťována pomocí celogenomové sekvenace metodou core genom MLST. Jednalo se o zvýšený výskyt *Salmonella Coeln*, kde iniciátorem šetření byla ČR a na časovém úseku 3 měsíců se podařilo prokázat v ČR 3 různé klastry, z nichž jeden byla epidemie „Bubeníček“ a 2 další měly přeshraniční souvislost. Druhá byla epidemie *Salmonella Poona* z mléčné kojenecké výživy, která se prodávala i v ČR, u které nebyla potvrzena souvislost mezi epidemií a českými případy vyvolanými tímto sérotypem.

MUDr. Jaroslav Harman z KHS Libereckého kraje prezentoval zkušenosti z šetření epidemií virových gastroenteritid, kde se vehikulem ukázala být pitná voda, která sice vyhovovala normě po mikrobiologické stránce, ale prokázala se v ní přítomnost *norovirů* shodných s případy. Laboratorní diagnostiku přítomnosti virů ve vodě poskytl VÚVeL Brno.

MUDr. Hana Orlíková z Oddělení epidemiologie infekčních nemocí SZÚ prezentovala plánované změny v hlášení lymeské borreliózy. Cílem je zachovat kontinuitu surveillance lymeské borreliózy v ČR. Budou i nadále hlášeny všechny klinické formy LB, bude však upřesněna definice případu pro neuroborreliózu, aby se harmonizovala s definicí v rámci evropského systému pro hlášení infekčních nemocí TESSy.

RNDr. Dušana Kafková z KHS Libereckého kraje prezentovala kazuistiku z oblasti ochranné dezinfekce. Masivní boom zažívají štěnice, které je nutné po zákazu požívání organofosfátů hubit opakovaně a bohužel s nižší účinností. Výskyty jsou vázány na sociální případy a obchod s chudobou. Znovu se v ČR vyskytuje i veš šatní.

Mgr. Šárka Chmelařová z KHS Libereckého kraje prezentovala výsledky dotazníkového šetření v obci Zákupy, zaměřeného na znalosti obyvatel, kteří žijí v ohnisku klíšťové encefalidity o její prevenci. Šetření bylo provedeno na dětském dni, kde byli návštěvníci interaktivní formou seznamování s riziky nemocí přenosných klíšťaty a jejich prevencí. Respondenti zaměřovali příznaky klíšťové meningoencefalidity a lymeské borreliózy bez ohledu na to, zda byli očkováni proti MEK a neznali rizika spojená s konzumací nepasterizovaného mléka.

MUDr. Renata Ciupek z KHS Jihomoravského kraje prezentovala zkušenosti s prvními případy lidského onemocnění *West-Nile* virem v ČR a následným zvýšeným mediálním zájmem. Výskyt autochtonních onemocnění se již delší dobu očekával na základě monitoringu komárů. Na riziko bylo upozorněno i v odborné literatuře počátkem roku 2018. Larvy vektorů tohoto onemocnění (více druhů komárů) prodělávají 7denní vývoj ve stojaté vodě. Je nutné veřejnost upozornit na rizika být i malých ploch stojatých

vod u bydliště a na ochranu před komáry. Laboratorní diagnostika vyžaduje konfirmaci v NRL kvůli zkřížené reaktivitě protilátek proti flavivirovým onemocněním (např. klíšťová meningoencefalitida).

Druhou část dopoledního bloku zahájil **MUDr. Petr Dítě** z Ústředního vojenského zdravotního ústavu Praha s prezentací o epidemickém výskytu parotitidy u studentů Vojenské střední školy a Vyšší odborné školy v Moravské Třebové, která probíhala v období zimy a jara 2012.

PhDr. Hana Plachá z KHS Ústeckého kraje zvolila kazuistiku epidemického výskytu dávnivého kašle, ve které poukázala na přístup zainteresovaných praktických lékařů. Sběr dat probíhal v období 7/2018–10/2018.

Mgr. Anna Drbohlavová z KHS Královéhradeckého kraje ve své prezentaci vyhodnotila uplynulou chřipkovou sezónu z pohledu okresu Jičín.

S výsledky sentinelové studie surveillance chřipky v Ústeckém kraji nás seznámila **MUDr. Lenka Šimůnková** z KHS Ústeckého kraje a to od sezóny 2016–2017 do sezóny 2018–2019.

MUDr. Jana Kozáková z NRL pro streptokokové nákazy SZÚ informovala o celorepublikovém programu surveillance IPO (invazivních pneumokokových onemocnění), který byl zahájen v roce 2008 v ČR. V roce 2018 byla spojením laboratorních dat a dat ISIN v NRL připravena databáze surveillance IPO. NRL provádí průběžně kontrolu hlášení dat do ISINu a chybějící případy onemocnění jsou doplňovány, včetně údajů o vakcinaci, atd.

Ing. Hana Lišková, CSc. z ECOLAB informovala účastníky semináře o dezinfekčních prostředcích z pohledu notifikace, registrace a o současném stavu legislativy v uvedené oblasti.

V první části středečního odpoledne pokračovala sdělení z oblasti infekčních onemocnění preventabilních očkováním.

MUDr. Šárka Rumlarová z FN Hradec Králové prezentovala aktuální zkušenosti se spalničkami v Královéhradeckém regionu z pohledu nemocničního hygienika a epidemiologa. Zkušenosti ukazují, že výskyt pacienta se spalničkami ve zdravotnickém zařízení představuje výrazné provozní komplikace až kolaps provozu. Zjištění stavu imunity proti spalničkám a přeočkování neimunních zdravotníků se jeví velkou výhodou. Otázkou je změna vakcinační strategie, konkrétně zavedení povinného přeočkování u vybraných skupin zdravotníků.

Prof. MUDr. Petr Pazdiora, CSc. z KHS Plzeňského kraje prezentoval zkušenosti se spalničkami získané v Plzeňském kraji v letech 2018–2019. Ve spolupráci s virologickou laboratoří Fakultní nemocnice v Plzni se podařilo získat data o prevalenci protilátek v některých zdravotnických zařízeních v kraji. Na základě získaných dat byla připravena strategie očkování v jednotlivých subjektech. Zvyšující se proočkovanost ve zdravotnických zařízeních by měla vést k omezení výskytu v těchto subjektech a snížení rizika přenosu nejen na zdravotníky, ale i pacienty.

MUDr. Pavla Krížová, CSc. z NRL pro meningokokové nákazy SZÚ prezentovala evidence based doporučení k očkování proti invazivnímu meningokokovému onemocnění (IMO) v ČR. Data surveillance IMO vznikají propojením rutinně hlášených epidemiologických dat s daty NRL a zahrnují i molekulární charakteristiku meningokoků. Analýzy dat surveillance jsou podkladem k aktualizaci doporučení k očkování proti IMO a recentně i pro možnost zařazení meningokokových vakcín do plošného očkování.

Ve druhé části středečního odpoledne nazvané „**Epidemiologové sobě**“ **MUDr. Pavla Mendlová** jako odborný medicínský poradce a kouč ve své interaktivní přednášce „**S epidemiologií mě baví svět**“ nastínila několik technik, které mohou pomoci pracovníkům ve zdravotnictví, v oboru epidemiologie a ochrany veřejného zdraví proti syndromu vyhoření.

Používá se např. krátkodobá meditace všímavosti posilující soustředění, výzkum štěstí podporující pozitivní myšlení, Losadův poměr odhalující pocit spokojenosti, který vychází z četnosti pozitivních a negativních verbálních projevů. Tyto a další dovednosti lze nacvičit a jejich opakované používání může pozitivně ovlivnit psychickou pohodu pracovníků. Nedílnou součástí důležitou pro každého jednotlivce jsou zdravá strava, přiměřená pohybová aktivita, podněty krásna obohacující smysly v každodenním životě, ale i neverbální projevy sebe prezentace při interakcích jako je držení těla a úsměv.

V pracovních kolektivech hraje důležitou roli aktivní a pozitivní přístup a spolupráce mezi členy týmu. Toto si zájemci mohli vyzkoušet prakticky při neformálním zábavném podvečeru, který vyvrcholil večerním programem. Rozdělení do čtyř družstev účastníci bojovali o přízeň publika v soutěži o přidělení zvláštního grantu Evropského Centra Járy Cimrmana na čtyři témata. Zvítězilo Hudební dílo „Opus Epidemiologicum“. Prokázali jsme, že epidemiologové, mikrobiologové a jejich příznivci jsou schopni připravit zdařilý zábavný společenský program vlastními silami.

3. DEN (dopolední blok): 6 ústních prezentací

MUDr. Eva Patrasová z KHS Ústeckého kraje ve své prezentaci s názvem „*Acinetobacter baumannii*: další dobyvatel jednotek intenzivní péče?“ informovala o hromadném záchytu multirezistentních kmenů *A. baumannii* v Masarykově nemocnici v Ústí nad Labem v období května až října 2018 včetně výsledků provedeného epidemiologického šetření. U environmentálních a klinických kmenů bylo pátráno po vzájemné příbuznosti (PFGE) a přítomnosti genů pro antibiotickou rezistenci (PCR).

MUDr. Kamila Vítková Veselá z Hygienické stanice hl.m. Prahy prezentovala kazuistiku „Nemocniční legionelóza“, z kliniky hematologie FN Královské Vinohrady u pacientky s podezřením na akutní myeloidní leukémii, která bohužel zemřela na oběhové a ventilační selhání. Prezentace obsahovala výsledky šetření nozokomiální nákazy a stanovených protiepidemických opatření včetně udělené sankce.

MUDr. Monika Liptáková z Oddělení epidemiologie infekčních nemocí SZÚ ve své prezentaci seznámila účastníky semináře se základními pojmy, které se uplatňují v procesu registrace léčivých přípravků včetně vakcín. Součástí sdělení bylo stručné seznámení s pojmy: léčivé přípravky podléhající dalšímu sledování, uvedení cizojazyční šarže do oběhu, sunset clause, specifický léčebný program. Na závěr byl zmíněn odkaz na stránky SÚKLu v souvislosti s monitorováním nežádoucích účinků vakcín.

MUDr. Jiří Wallenfels z GlaxoSmithKline, ČR informoval o tom, že délka ochrany po očkování vakcínou Bexsero není známa. Je potřeba vyčkat ještě několik let na data z Velké Británie, kde je od září 2015 vakcína Bexsero hrazena všem kojencům v rámci plošného očkování proti infekcím způsobeným meningokoky skupiny B. Určitou představu o délce ochrany mohou poskytnout studie zkoumající persistenci (přetrvávání) protilátek po očkování, se kterými seznámil účastníky semináře.

Mgr. Stanislav Šurín, Ph.D. z Schulke CZ poskytl informace o dezinfekčních přípravcích z pohledu platné legislativy v ČR, kdy zdůraznil zejména inovaci evropské normy EN14885.

MUDr. Jana Daňková z KHS Pardubického kraje prezentovala kazuistiku nedořešeného problému při vyšetřování a léčbě TBC u nepojištěných osob v rámci pracovních lékařských služeb dle doporučení MZ ČR z dubna 2017 u osob, které jsou žadateli o zaměstnání a pocházejí ze zemí s vyšším výskytem TBC. Dosud se nepodařilo stanovit mechanismus úhrady izolace a léčby osob bez zdravotního pojištění.

Po ukončení semináře byli účastníci vyzváni k hodnocení semináře. Z celkového počtu 95 registrovaných účastníků 49 odpovědělo na většinu otázek. První část otázek se týkala vlastního hodnocení semináře a druhá část se týkala zájmu o různé druhy vzdělávání v epidemiologii.

Seminář vcelku splnil očekávání a zvolená témata a celková úroveň semináře byly vysoko hodnoceny. Některým účastníkům chyběl dostatek času k diskusi. Doprovodné aktivity (téma vyhoření, interaktivní přednáška a podpora týmové spolupráce) včetně večerního společenského programu byly hodnoceny méně kladně než odborné aktivity. Účastníci uvedli, že dostali dostatek přehledných informací a byli spokojeni s ubytováním a stravováním.

Obecně asi dvě třetiny respondentů vyjádřilo zájem o další vzdělávání v prezentaci dat, 10 krocích šetření epidemií a uplatnění analytických epidemiologických metod. Méně respondentů projevovalo zájem o vzdělávání v psaní abstraktů.

Vypracovali: Mgr. Ondřej Daniel, MUDr. Jana Kozáková, MUDr. Pavla Krížová, CSc., MUDr. Anna Kubátová, MUDr. Klára Labská, MUDr. Monika Liptáková, MUDr. Hana Orliková, MUDr. Vladimír Příkazský, CSc., MUDr. Michaela Špačková.

V Praze dne 29. 4. 2019; redakčně upraveno B. M. a P. P.